

Idees

Espanya no és negoci

Vicenç Villatoro

Durant molt anys, l'Ernest Lluch va defensar la idea que el dèficit fiscal català quedava compensat pel superàvit comercial. Lluch reconeixia que l'estat s'emportava de Catalunya molts més diners dels que hi retornava. Però venia a dir que aquest dèficit fiscal no es podia analitzar al marge dels beneficis que Catalunya obtenia de la venda de productes a Espanya, de l'evident superàvit comercial. Xavier Sala Martín ja fa temps que va considerar que aquest argument era fal·laç. Sala Martín venia a dir que si tu tens una botiga de texans i t'entra un lladre i se t'emporta seixanta euros, no és un gran consol que faci servir aquests seixanta euros a comprar-te uns texans. Em sembla clar que des d'un punt de vista econòmic no té sentit vincular balança fiscal i balança comercial. Però durant un segle llarg, políticament, en la percepció dels ciutadans, aquests dos conceptes han estat vinculats.

Sóc de lletres i no ho presento en termes de números, que és com s'hauria de presentar. Suposo que per a compensar el dèficit fiscal –els diners que se t'emporten i no tornen– amb la balança comercial, no és inútil de saber quant se t'emporten i quant et compren. Però per damunt de tot hi ha una qüestió de concepte. Durant un segle i mig, la Catalunya industrial ha pensat que Espanya no era cap mal negoci. És veritat que l'estat recaptava a Catalunya uns diners, molts, que mai no hi tornaven. Dir-ne solidaritat seria un terme abusiu: la solidaritat és voluntària, pactada i conjuntural, no crònica i estructural. Però des de Catalunya es tenia la sensació que aquest dèficit fiscal era el peatge que s'havia de pagar per mantenir captiu el mercat espanyol.

Al segle XIX, els productes catalans no haurien estat competitius en un mercat espanyol obert. La manca de fonts d'energia pròpies feia els productes catalans –els tèxtils, posem per cas– més cars o més dolents que els anglesos, per exemple. Però l'estat espanyol tancava el mercat i així els catalans podien vendre la producció a Espanya en unes condicions de privilegi. Per a entendre'ns, el dèficit fiscal era el cost d'Espanya. El superàvit comercial, el benefici d'Espanya. Si el benefici superava el cost, Espanya era negoci, per als catalans.

Jo no sé si això era ben bé així. És possible que durant un segle i mig, Espanya fos negoci per als catalans. Per a molts industrials catalans –o per a molts treballadors industrials catalans–, Espanya era fonamentalment un mercat: potser el cor era catalanista, però la butxaca necessitava Espanya. Potser anava així o potser no. Avui les coses ja no van així. Certament, avui Catalunya manté un superàvit comercial amb Espanya. Als nostres industrials –i als nostres treballadors– els va bé de vendre a Valladolid o a Càceres. Però hi ha dues diferències. La primera, ja no viuen d'això. Qui només ven a Valladolid o a Càceres, malament rai. I qui ven a Valladolid o a Càceres no és perquè hi accedeixi en condicions de privilegi, perquè hi trobi un mercat protegit. Si avui una indústria catalana es ven a Es-

panya és perquè és competitiva, per preu, per qualitat o per la raó que sigui. Els productes catalans no es beneficien de cap proteccionisme legal ni ambiental. Dit d'una altra manera, ho continuarien comprant –si no es dediquessin a fer boicots ideològics i polítics– encara que Catalunya fos independent.

Per tant, l'equació de Lluch s'ha trencat. En el vell sistema, representa que ens deixàvem espoliar fiscalment en canvi d'obtenir un mercat espanyol captiu. Ara el mercat espanyol ja no és captiu i, a més, no és l'únic mercat de la nostra producció. Però el dèficit fiscal es manté. Abans, comptat i debatut, podia ser que Espanya fos negoci: que el benefici comercial compensés la pèrdua fiscal. Ara que només queda dèficit fiscal, Espanya ha deixat de ser negoci. Al contrari, ara, per als catalans, Espanya és un problema econòmic. El dèficit fiscal i la seva traducció més física, la manca d'inversió en infraestructures, l'aposta estatal per l'aeroport de Madrid, l'estructura ferroviària centralista, són pèrdues per als catalans que no tenen cap mena de compensació. Si Catalunya fos independent, potser pagaria

“Si Catalunya fos independent, potser pagaria igual i em donarien més bons serveis, o potser em donarien els mateixos serveis que ara, però pagant molt menys. Convido els amics que paguen IRPF al País Valencià o a les Balears que ho demanin al seu gestor.”

igual i em donarien més bons serveis, o potser em donarien els mateixos serveis que ara, però pagant molt menys. Convido els amics que paguen IRPF al País Valencià o a les Balears que ho demanin al seu gestor. Suposo que els dirà això mateix: que els convindria més de fer la declaració de la renda separada. Separada d'Espanya, vull dir.

Fa cent anys, potser la raó econòmica et feia ser espanyol encara que no en fossis de cor. La butxaca anava a favor d'Espanya. Ara, a Catalunya, la butxaca va en contra d'Espanya. Si ho demanéssim a una computadora sense cap mena de sentiment identitari, a un assessor fiscal que entengués només en números, ens diria que ens convé més el divorci que no pas aquest matrimoni. Ara, les úniques raons per ser espanyol te les forneixen precisament en el camp sentimental i retòric, no pas en el camp dels interessos. A mi, Espanya no em surt a compte. M'ho diu el meu assessor fiscal cada vegada que faig la renda.

Escriptor